

# Státní symboly

Moje jméno: .....

Podíváme se na vizuální komunikaci ve službě Československého a Českého státu s důrazem na státní symboly (vlajka, lev).

Představíme si také výtvarníky a designéry, kteří v období první republiky přispěli k budování národní vizuální identity.



skupina



jednotlivec

Pro začátek se rozdělte do skupin po 2 až 5 lidech. Budete pracovat ve skupině i jednotlivě. V úvodu každé kapitoly zhlédněte přiložená videa z TV cyklu Identita – příběh českého grafického designu. Po vypracování sdílejte své poznatky v diskuzi s dalšími skupinami.

Video:  
[Česká státní vlajka](#)



## 1 Státní vlajka

Když v roce 1918 vzniklo Československo, bylo třeba vymyslet novému státu také vlajku. Vznikla komise, která vybírala z rozmanitých návrhů, mimo jiné od tehdejších významných výtvarníků (Jaroslav Benda, Vojtěch Preissig, František Kupka, František Kysela a další, viz obrázky).

Všechny návrhy měly společné barvy – bílou, červenou a modrou. Této barevné kombinaci se říká trikolóra.

Nakonec komisi nejvíce zaujal návrh státního úředníka Jaroslava Kursy, který byl dodatečně doplněn o modrý klín. Tato podoba vlajky se používá dodnes.

- a) Jste porotci v komisi soutěže na návrh státní vlajky. Jak odpovíte na dotazy designérů, co barvy trikolóry znamenají a proč jsou pro naši státní vlajku nutné? Do každé bubliny napište význam jedné barvy.

Proč musím použít trikolóru?

Modrá:

Bílá:

Červená:

- b) Vyjmenujte další státy, které používají trikolóru, a společně s dalšími skupinami pak vytvořte seznam.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- c) Podívejte se na některé soutěžní návrhy na obrázku a zamyslete se, jaké vlajky států vám připomínají.



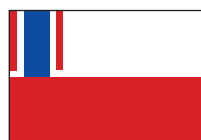
Jaroslav Benda



Vlastislav Hoffman



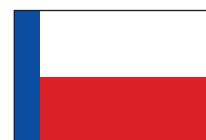
František Kupka



František Kysela



Jeden z návrhů  
Vojtěcha Preissiga



Jaroslav Kursa

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Její charakter oceníme zvláště v kontrastu k dalším nerealizovaným návrhům z dvacátých let 20. století. Ty nebyly přijaty mimo jiné i proto, že byly v různé míře selektivní, tj. svou podobou vždy někoho vylučovaly. [...] Umístit na vlajku symbol husitského kalicha sice dávalo smysl z hlediska jednoho směru uvažování o smyslu českých dějin, z národa by to však vyloučilo většinové náboženství. Národní vlajka však musí být naopak postavena na principu spojování, to je její účel a program. [...] národy jsou imaginárním společenstvím, které je třeba si představit v jednotě, aby se s ním také mohli jeho příslušníci symbolicky identifikovat. [...] vlajka a další symboly mají spojovat všemožné sociální rozdíly. V roce 1918 hrála při založení Československa významnou roli i různorodost národní a etnická, protože v jedné zemi bylo třeba symbolicky spojit Čechy, Slováky, Němce, Maďary, Poláky, Rusíny, Židy a další národy a etnika žijící na území tehdy nově založeného státu.“

Jiří Příbáň, právník, sociolog

- d) Jaký význam má modrý klín a proč na naší vlajce není konkrétní obrázek?



- e) Máte možnost do vlajky doplnit konkrétní symboly vyjadřující naši národní identitu. Jaké by to byly? Udělejte si seznam asociací k české národnosti (pozitivní i negativní), symboly si nakreslete.
- f) Při jakých událostech lidé používají státní vlajku a proč? Vyberte si jednu situaci a připravte si přesvědčivé vysvětlení v rozsahu maximálně 30 slov.

.....

.....

.....

- g) Napadají vás některé současné situace ve společnosti, při kterých bychom mohli mluvit o zneužívání vlajky? Sepište si nápady a pusťte se do společné diskuse.

.....

.....

.....

**Tvůrčí úkol**



Navrhněte si vlastní vlajku s trikolórou. Dokážete najít další originální tvarové řešení?



## 2 Český lev

a) Proč se lev stal naším státním symbolem. Nemohlo by to být i jiné historicky významné zvíře?

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

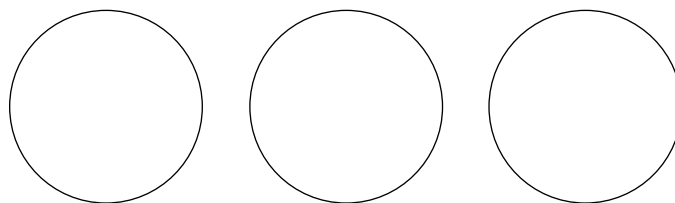
c) Proč nemůže znak českého lva zůstat pořád stejný a designéři jej překreslují? Popište a nakreslete charakteristické rysy českého lva.

b) Jaké další oficiální státní symboly znáte? Který ze 7 oficiálních státních symbolů nemá vizuální podobu?

1 .....  
2 .....  
3 .....  
4 .....  
5 .....  
6 .....  
7 .....



d) Představte si, že nosíte českého lva na triku nebo mikině. Jak se cítíte? Vyjádřete pomocí jednoho nebo více emoji a vysvětlete ostatním.



## 3 Bankovky

I peníze potřebují svůj design a ten je důležitým prvkem národní identity. Na takové zakázky byly vždy najímáni zkušení výtvarníci, designéři a tvůrci písma. Novodobé bankovky obsahují grafiku Oldřicha Kulhánka a písmo od typografa Jana Solpery.

a) Představte si, že jste členové komise ve třech soutěžích o návrh státních bankovek. První soutěž se koná v roce 1920, druhá v roce 1949 a třetí v roce 1990. Jaké motivy na bankovky designérům a výtvarníkům doporučíte a proč s ohledem na rok vzniku? Každá skupina se může zaměřit na jeden rok. Nápady pak sdílejte s ostatními skupinami.

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

b) Jaké další motivy se na bankovkách v historii objevily? Vyberte ty, které vás zaujaly a snažte se vysvětlit proč.

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

c) Na závěr se společně pobavte o výtvarné stránce bankovek s ohledem na jejich funkci. Bývá design bankovek spíše jednoduchý, nebo dekorativní, a proč?

Co jsem se touto aktivitou naučil(a)?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

## Slovníček

**Grafický design** = oblast designu, která se věnuje navrhování (designování) vizuální komunikace, která nás každodenně obklopuje. Grafičtí designéři a designérky jsou odborníci na vizuální jazyk, vymýšlejí, jak informace správně zpracovat, aby byly snadno srozumitelné, poutavé nebo aby vzbuzovaly ty správné pocity. Pracují s texty, barvami, obrázky, symboly a dalšími grafickými prvky a formáty tištěných nebo digitálních médií. Samotní grafičtí designéři svůj obor vnímají především jako službu veřejnosti, která slovy významného designéra Zdeňka Zieglera „může někdy souviset s uměním“. Grafický design někdy přesahuje z užitého do volného umění. Záleží na tom, zda designéři pracují na něčí zadání, nebo si téma volí sami.

**Vizuální identita** = soubor vizuálních znaků jako písmo, obrázky, barvy, grafické prvky, nosiče a formáty vizuální komunikace, které mají v divákoví evokovat jednotný dojem. Jsou v jednom stylu a pro diváky fungují jako vizuální vodítka k identifikaci. Na základě jednotné vizuální identity poznáme, kdo (jaký subjekt) s námi komunikuje, ať už podle odstínu barvy, stylu písma, či další použité grafiky.

**Symbol** = je znak (objekt, obrázek, gesto, zvuk a podobně), který zastupuje a znamená něco jiného, než co přímo vyjadřuje. Souvislost mezi znakem a tím, co znamená, je dán dohodou a zvykem. Může jít o zvyklost určité doby a určité kultury.

**Stylizace** = zjednodušené zobrazení věci, které zdůrazňuje její charakteristické rysy.

**Vizuální komunikace** = mezi vizuální neboli zrakem vnímanou komunikaci patří kromě gest, řeči těla či módy také obrázky a texty, tedy písmo, barvy, symboly, ilustrace, fotografie a další statické nebo pohyblivé informace. Ty dohromady tvoří zprávy, s jejichž pomocí se dorozumíváme.

**Vizuální jazyk** = obrázky, texty, barvy, prázdné místo a další grafické prvky, způsob jejich umístění, zdůraznění a celkové uspořádání (kompozice) ve formátu. Vizuální jazyk ovlivňuje význam zprávy, protože kromě obsahu sdělení je zásadní také její podoba a to, jakým médiem (nosičem) je přenášena.

